

<https://doi.org/10.52387/1811-5470.2022.3.05>
 CZU: 373.015(4)

MODALITĂȚI ȘI INSTRUMENTE DE EVALUARE A ELEVILOR ÎN DOMENIUL EDUCAȚIEI ARTISTICE ȘI CULTURALE ÎN ȚĂRILE EUROPENE¹

Vasile ANDRIEȘ,

doctor în politologie, cercetător științific superior,
 Institutul de Științe ale Educației
 ORCID iD: 0000-0002-8312-8741

Rezumat. În majoritatea țărilor de pe continentul european, educația artistică se desfășoară atât în cadrul strict școlar, cât și în cadrul activităților extrașcolare. În cadrul prezentului articol, ne propunem să abordăm asemenea aspecte, precum: organizarea activităților artistice și culturale școlare și extrașcolare/extracurriculare, tipul acestor activități, modalitățile și criteriile de evaluare, colaborarea cu mediul artistic și cultural.

Cuvinte-cheie: activitate extrașcolară, educație artistică, criterii de evaluare, instrumente de evaluare, scală de evaluare, mediul artistic.

METHODS AND INSTRUMENTS FOR STUDENT EVALUATION IN THE FIELD OF ARTISTIC AND CULTURAL EDUCATION IN EUROPEAN COUNTRIES

Abstract. In most countries on the European continent, arts education takes place both in the strict school environment and in extracurricular activities. In this article, we aim to address such issues as: the organization of school and extracurricular / extracurricular artistic and cultural activities, the type of these activities, the ways and criteria of evaluation, collaboration with the artistic and cultural environment.

Keywords: extracurricular activity, art education, evaluation criteria, evaluation tools, evaluation scale, artistic environment.

Organizarea activităților artistice și culturale extrașcolare/extracurriculare

Activitățile extracurriculare sunt orientate spre participarea elevilor de vârstă școlară la activități de învățare în afara orelor de program/curs. Unele sisteme de învățământ sau școli oferă activități artistice finanțate din fondurile publice sau subvenționate, în afara lecțiilor: în pauzele de masă, după școală, în week-end, sau în timpul vacanțelor școlare.

Practic toate țările europene încurajează școlile să ofere activități artistice extracurriculare. Aceste activități pot fi organizate de instituții și/sau de alți actori, precum artiști, muzee și alte instituții culturale. Circa jumătate dintre țări raportează planificarea și realizarea acestor activități autorităților naționale. În circa o pătrime din țări, planificarea se realizează la nivel local sau școlar.

În mai multe țări (Republica Cehă, Franța, Italia, Portugalia, Slovenia și Regatul Unit (Anglia și Țara

Galilor)), recomandările privind asigurarea de către școli sau alte organisme a activităților artistice extracurriculare au un caracter obligatoriu. În Franța, programul educațional suplimentar/complementar a fost introdus ca un nou sistem de structurare și dezvoltare a diverselor activități, aflate deja în proces de implementare. Se bazează pe implicarea cadrelor didactice, inițiind numeroase parteneriate cu instituții și asociații externe. Prin intermediul acestui program, elevii pot beneficia, în mod voluntar, de ajutor individualizat la anumite teme și pot participa la activități sportive, artistice și culturale de patru ori pe săptămână timp de două ore după lecții [1, p. 32].

În Italia, fiecare școală este obligată prin lege să elaboreze un „Plan de ofertă educațională” (Piano dell’offerta Formativa) care trebuie să includă activități extracurriculare opționale de natură artistică, organizate pentru elevi după lecții. În plus, în cadrul proiectului „Școli deschise” (Scuole aperte), fiecare

1. Studiu realizat în cadrul proiectului *Cadrul conceptual, metodologic și managerial al educației nonformale în Republica Moldova*, cifrul: 20.80009.0807.23

unitate sau rețea de unități poate depune o cerere de finanțare pentru activități artistice la Ministerul Educației. Aceeași situație este proprie și Portugaliei, unde fiecare școală, în cadrul planului de dezvoltare, trebuie să le ofere elevilor activități artistice și culturale opționale. În plus, autoritățile locale portugheze organizează activități muzicale și artistice pentru elevi, finanțate de Ministerul Educației.

Regatul Unit (Anglia) a introdus conceptul de „școală extinsă” (extended school), prin care instituțiile educaționale oferă o întreagă gamă de servicii și activități (inclusiv artistice) comunității locale în afara orelor de școală. Este vorba în special de activități în domeniul muzicii și artelor vizuale, precum și vizite la muzee sau galerii. În Țara Galilor, „școlile axate pe comunitate” (Community focused schools) oferă același tip de servicii. Aceste școli au fost introduse în urma publicării Strategiei Learning Country (National Assembly for Wales 2001), prin care guvernul Țării Galilor s-a angajat să plaseze școlile în serviciul comunității.

Unele țări au dezvoltat inițiative, formulând linii directoare la nivel național în vederea încurajării activităților artistice extracurriculare a tinerilor (Belgia (Comunitatea Franceză), Danemarca, Cipru, Letonia, Lituania, Olanda, România și Norvegia). Spre exemplu, Letonia a formulat recomandări, fără caracter obligatoriu, privind includerea expresiei personale și creativității în activitățile extracurriculare din domeniul artelor.

În Norvegia, Ministerul Educației și Cercetării a adăugat un plan strategic național la curriculumul național, care urmărește dezvoltarea artei și culturii pentru toate grupele de vârstă. Acest plan acordă, de asemenea, importanță dezvoltării școlilor de arte și cultură și colaborării acestora cu școlile locale. Acest efort coincide cu legislația norvegiană conform căreia toate comunitățile ar trebui să aibă acces la școli de arte și cultură, care oferă cursuri și activități extracurriculare în domeniul artelor.

În România, Ministerul Educației a elaborat Strategia Dezvoltării Activității Educative Școlare și Extrașcolare. Principiul care stă la baza acestei strategii este că activitățile extrașcolare sunt benefice pentru întregul proces educațional, în special pentru dezvoltarea personală. Această strategie nu se limitează la subiectele artistice; ea acoperă toate domeniile curriculare și include diverse măsuri care vizează îmbunătățirea activităților extracurriculare, măsuri care se referă în special la dezvoltarea resurselor, dezvoltarea formării pentru furnizori și îmbunătățirea parteneriatelor dintre școli și comunitatea locală [4, p. 53].

Comunitatea Flamandă din Belgia, Danemarca și Țările de Jos încurajează cooperarea dintre școli și instituțiile culturale, pentru îmbunătățirea conținutului activităților artistice extracurriculare și dezvoltarea noilor metode creative de lucru în școli.

În treisprezece țări (Bulgaria, Germania, Estonia, Irlanda, Grecia, Spania, Ungaria, Austria, Polonia, Finlanda, Suedia, Regatul Unit (Scoția) și Islanda), deciziile privind oferirea activităților artistice extracurriculare sunt luate la nivel local, deseori chiar de către instituțiile școlare. Spre exemplu, în Grecia, activitățile extracurriculare sunt organizate la nivel local, fie la inițiativa profesorilor, fie cu sprijinul birourilor regionale sau locale. În Spania, școlile pot beneficia de sprijin financiar din partea autorităților educaționale pentru activitățile lor extracurriculare, dar sunt libere să definească conținutul acestor activități.

În Polonia, deși activitățile extracurriculare nu sunt reflectate în nicio recomandare națională, inițiativele pot fi dezvoltate de autoritățile locale și apoi implementate de școli. În Irlanda, activitățile extracurriculare sunt inițiate de școli și profesori, fiind achitate de părinți.

Tipul activităților extracurriculare

Activitățile extracurriculare oferă diferite domenii și forme de artă, deși cel mai reprezentativ domeniu este muzica. Spre exemplu, în Comunitatea franceză din Belgia, aceste activități se concentrează pe artele plastice, vizuale și spațiale, muzică, dans, artă oratorică și teatru.

În Republica Cehă, învățământul artistic elementar (Základní umělecké vzdělávání) este inclus în Legea Educației din 2004. Este organizat de școli elementare de arte (Základní umělecké školy), care au o tradiție îndelungată. Ele oferă educație de bază, dependentă de guvern, extracurriculară (nu face parte din programul de educație artistică a școlii elementare), ale cărei principale părți interesate sunt elevii cu vârsta care urmează să respecte nivelurile și, totuși, aceste școli poate oferi, de asemenea, educație pentru studenții mai mari, precum și pentru adulți. În aceste școli se poate preda muzică, dans, arte vizuale, teatru și literatură. În 2007, a fost finalizată o primă versiune pilot a programului-cadru educațional pentru învățământul artistic elementar, fiind extins asupra tuturor programelor educaționale școlare din 2011/2012 [7, p. 225].

În Irlanda, majoritatea școlilor le oferă elevilor o varietate de activități artistice extracurriculare opționale după lecțiile de bază, deși predomină muzica (corul, arta orchestrală) și dansul. Activitățile sunt organizate la nivel local de școli și profesori, variind

de la o instituție la alta. Colaborările, la nivel secundar, între catedrele de arte vizuale și cele de muzică sunt foarte răspândite în timpul realizării spectacolelor muzicale.

În Malta, cercurile de vară organizate la nivel național pentru copiii cu vârste între 6 și 11 ani, pun accentul pe artele expresive, în special artele dramatice, dansul, artele plastice, muzica și brodarea.

În Austria, precum și în Comunitatea de limbă germană din Belgia, participarea la Musikschulen (școlile de muzică) este în mod tradițional o parte integrantă a activităților extracurriculare organizate după orele școlare. Musikschulen, care sunt finanțate la nivel local (și central în Comunitatea de limbă germană din Belgia), oferă educație muzicală independent de cea a școlilor generale. În Austria, există o cooperare din ce în ce mai strânsă dintre acestea și Musikschulen. Deși Musikschulen oferă în principal lecții de muzică, unii își extind oferta la cursuri teatrale, dans clasic și dans contemporan.

Cel mai frecvent, activitățile artistice extracurriculare se realizează după orele școlare, dar pot fi organizate și în pauzele de masă (Spania, Franța și Finlanda) și/sau în timpul vacanțelor (Malta și Slovacia) [3].

Colaborarea școlilor cu mediul cultural

În toate țările există recomandări sau inițiative specifice, încurajând parteneriatele dintre școli și artiști profesioniști și/sau organizațiile artistice. Ceea ce diferă de la o țară la alta este gradul de formalizare și implementare a acestor recomandări și inițiative la nivel național. Republica Cehă, Spania, Italia, Polonia, Suedia și Islanda declară că recomandările sau inițiativele de acest tip nu provin de la nivel național, dar cel mai frecvent de la nivel local și/sau instituțional.

În mai puțin de jumătate dintre țări, cea mai răspândită formă de parteneriat este vizitarea de către elevi a localurilor culturale: muzee, galerii, teatre și săli de concerte. Cu toate acestea, condițiile în care sunt organizate astfel de vizite diferă de la o țară la alta. În unele, deciziile privind organizarea vizitelor culturale, frecvența și natura lor, țin exclusiv de competența instituțiilor, în timp ce în altele, imboldurile vin din partea organelor ierarhic superioare.

În șapte țări, vizitele culturale sunt incluse oficial în programa școlară. Este vorba de Grecia, Slovenia, Slovacia și Finlanda, unde aceste vizite sunt integrate în curriculum. În Letonia, standardele pentru educația de bază adoptate în 2005 încurajează în mod special vizitele școlare la muzee. În mod similar, în Olanda programul de politică națională „Cultura și școala” recomandă școlilor să reflecte mai

pronunțat în curriculumul activitățile culturale. În cadrul acestui program, au fost dezvoltate diverse proiecte de parteneriat, pentru a ajuta școlile să integreze cultura în sens larg în activitățile lor, scopul fiind acela de a face din patrimoniul cultural un mediu educațional mai accesibil [5, p.p. 99-100].

La fel și în Franța, legea din 1988 cu privire la educația artistică, precum și numeroasele circulare publicate de atunci, recomandă în mod explicit stabilirea de parteneriate de orice fel în favoarea educației artistice. În plus, de la începutul anului școlar 2008, proiectele școlare sau ale instituțiilor includ toate o dimensiune artistică și culturală, cuprinzând toți elevii. La fel, structurile din subordinea Ministerului Culturii au obligația de a include dimensiunea educațională în contractele pe care le semnează cu direcțiile regionale de afaceri culturale [3].

În Estonia, Cipru, Ungaria, Malta, România și Finlanda, există într-o anumită formă învățământul muzeal, în timp ce în alte țări legăturile dintre muzee și sistemul de învățământ sunt mai puțin dezvoltate și mai puțin formalizate. Și în Germania, și Spania, vizitele educaționale ale elevilor la muzee sunt foarte frecvente și de cele mai multe ori - gratuite. Spre exemplu în Germania, unele muzee oferă săptămânal o zi „gratuită pentru grupurile școlare”, pentru a facilita vizitele educaționale de acest tip.

În Estonia, majoritatea muzeelor au angajați responsabili de programe educaționale care, incluzând și componenta de „lucru practic”, astfel oferindu-le elevilor posibilitatea efectuării unei vizite active în cadrul muzeului [2].

În Ungaria, se accentuează în mod deosebit educația muzeală, iar muzeele angajează specialiști pentru a ajuta diversele audiențe să înțeleagă și să aprecieze mai bine expozițiile. În plus, organizațiile independente își oferă expertiza și serviciile pentru a lucra cu copiii în cadrul unor expoziții specifice în muzee sau galerii. Unele facultăți de formare a profesorilor oferă chiar și formare în pedagogia muzeală, ceea ce subliniază locul central pe care îl ocupă în sistemul de învățământ maghiar. În 2008, a fost înființat un Centru de Pedagogie Muzeală pentru Artă Contemporană (Kortárs Múzeumpedagógiai Központ). Obiectivul acestui centru este de a aduce arta contemporană mai aproape de studenți și profesori. Programul „Muzee pentru toți” (Múzeumok Mindenkinél - MOKK) își propune să prezinte opere de artă într-un mod mai accesibil și mai interesant pentru vizitatori. Unul dintre obiectivele sale este, de asemenea, consolidarea legăturilor dintre muzee și instituțiile de învățământ destinate tuturor grupelor de vârstă (de exemplu, sprijin metodologic

pentru profesori în cadrul activităților desfășurate în timpul vizitelor la muzee).

În Austria, în cadrul programului „Bugetul cultural pentru școlile federale”, a fost introdusă în școli unitatea de „mediatori culturali”. Acești mediatori contribuie la participarea elevilor la evenimente culturale. În Portugalia, Direcția generală pentru inovare și dezvoltarea Curriculumului a organizat un concurs național „Școala mea a adoptat un muzeu”, menit să stimuleze cunoașterea elevilor a rețelei muzeelor portugheze și conștientizarea necesității de conservare și protejarea patrimoniului cultural.

În România, a fost adoptată o strategie la nivel național pentru a realiza descentralizarea anumitor zone culturale, în special pentru dezvoltarea cooperării dintre școli și muzee. De altfel, unul dintre indicatorii de performanță utilizați pentru monitorizarea și evaluarea implementării acestei strategii este tocmai numărul de vizite școlare organizate în muzee. Rezultatele acestui indicator sunt comunicate periodic de autoritățile locale și regionale, scopul fiind evidențierea dimensiunii educaționale a muzeelor. O altă inițiativă la nivel național vizează promovarea activităților extrașcolare și, în acest sens, între Ministerul Educației și Ministerul Culturii au semnat un protocol de colaborare pentru dezvoltarea serviciilor educaționale oferite de muzee. Acest protocol consolidează colaborarea dintre școli și muzee, facilitând schimbul de experiență între specialiști din domeniile cultural și educațional. Scopul este de a stabili legături între conținutul programelor școlare și serviciile educaționale ale muzeelor și de a încuraja participarea elevilor la programele oferite de specialiștii de pe lângă muzee [2].

În Finlanda, proiectul intitulat *Suomen Tammi* (Stejarul finlandez) își propune să îmbunătățească cunoștințele elevilor cu privire la moștenirea culturală națională și să consolideze rolul acestui patrimoniu în educație. Obiectivele proiectului constau în dezvoltarea la elevi a abilităților legate de conservarea patrimoniului cultural, de a sprijini cooperarea dintre școli și specialiști, de a informa profesorii și elevii asupra pluralității și diversității serviciilor oferite de muzee și rețelele acestora, precum și de a oferi oportunități pentru activități școlare multidisciplinare și învățare bazată pe anchetă. Într-un alt proiect, numit *Kulttuurin laajakaista* (Lanțul cultural), nouă instituții culturale, în cooperare cu Consiliul Național pentru Educație finlandez, oferă o metodă de predare și învățare care utilizează resursele disponibile în instituțiile culturale ca material autentic și mediu de învățare pentru studierea patrimoniului cultural.

În Regatul Unit (Anglia), Departamentul pentru Copii, Școli și Familii a adoptat un „Plan pentru copiere” care stabilește dreptul copiilor și tinerilor din toate mediile socio-culturale de a participa la educație de înaltă calitate și activități culturale extrașcolare. Acest plan prevede, de asemenea, stabilirea unei oferte de cultură de cinci ore pe săptămână, organizate în conformitate cu curriculumul național și cu activitățile din cadrul Parteneriatelor creative. Documentul stabilește ofertele culturale pentru orice tânăr englez: asistarea la spectacole; vizitarea expozițiilor, galeriilor și muzeelor; vizitarea monumentelor naturale; utilizarea serviciilor de bibliotecă și arhivă; învățarea unui instrument muzical; exersarea muzicii sau a cântului; participarea la spectacole de teatru și dans; participarea la activități de scriere creativă; învățarea tehnicii cinematografice, instrumentelor digitale sau noilor mijloace de comunicare [7, p. 227].

Modalități de evaluare

Evaluarea elevilor poate fi internă sau externă. În cazul unei evaluări interne, obiectul evaluării precum și metodele acesteia sunt definite în esență de către cadrele didactice sau de către actorii care își desfășoară activitatea în cadrul unității școlare. În ceea ce privește cea externă, caracteristicile evaluării sunt determinate de o autoritate din cadrul instituției școlare.

Pot fi definite două categorii principale de evaluare conform funcției atribuite. Evaluarea **formativă** urmărește reglementarea procesului de predare-învățare în timpul desfășurării acestuia. Evaluarea **sumativă** atestă gradul însușitei obiectivelor de învățare de către elevi.

În aproape toate țările, disciplinele artistice sunt supuse atât evaluării formative, cât și celei sumative la nivelurile 1 (primar) și 2 (gimnazial). Cu toate acestea, câteva țări fac excepții. În Cipru, Ungaria, Suedia și Norvegia, evaluarea sumativă nu se aplică la nivelul 1. În Malta, evaluarea sumativă se aplică elevilor la nivelul 2, care și-au ales opțional domeniul arte și design.

Responsabilitatea pentru evaluare îi revine profesorului și diferiților actori din cadrul școlii, precum este directorul sau consiliul școlar. Metodele utilizate sunt lăsate de obicei la latitudinea fiecărui profesor. În funcție de obiectul de evaluare (cunoașterea artei, procesul artistic, rezultatul acestui produs), evaluarea poate fi efectuată chiar de elev (autoevaluare), de către colegii acestuia sau de către profesor. Elevul poate realiza teste, construi sarcini sau poate elabora proiecte, care vor fi ulterior evaluate. De asemenea, profesorul le poate cere elevilor

realizarea unor rapoarte scurte sau să alcătuiască un portofoliu al lucrărilor pe baza unor criterii specifice [3].

În Republica Cehă, directorul școlii decide asupra formei evaluării (notă, comentariu verbal sau o combinație a ambelor). În Slovacia, rezultatele evaluării elevilor din clasa întâi sunt exprimate prin feedbackul verbal. De la clasele 2 până la 9, pot fi aplicate și notele. Deciziile privind forma notelor se iau de către directorul școlii și consiliul pedagogic.

Responsabilitatea profesională se exercită într-un cadru mai mult sau mai puțin restrictiv, definit de autoritățile educaționale centrale sau regionale. În funcție de țară, acest cadru include reglementări sau recomandări privind tipul de evaluare care urmează a fi implementat, anumite instrumente de evaluare (criterii de calitate, barem de evaluare, scală de note etc.), sau chiar procesul de evaluare (frecvența evaluărilor, comunicarea rezultatelor etc.). Spre exemplu, Grecia este o țară în care aspectele legate de evaluare (procedurile și metodele) sunt definite de autoritățile educaționale centrale prin ghidurile naționale de curriculum, precum și prin manualele elaborate de minister. La rândul său Ungaria, este exemplul sistemului de învățământ în care școlilor și profesorilor li se acordă o autonomie considerabilă.

Instrumentarul de evaluare

Chiar dacă, evaluarea este un proces care ține în esență de responsabilitatea cadrelor didactice, anumite aspecte fac totuși obiectul unor recomandări sau chiar reglementări emise de autoritățile centrale de învățământ. Este vorba atât de criterii, cât și de baremul de evaluare.

Criteriul este un instrument care constă din două elemente: parametru (sau obiectul evaluării) și nivelul de cerință (un punct de referință, care poate fi un standard, o regulă sau un nivel de competență). Criteriul este un instrument folosit pentru a face o judecată. Baremul face posibilă traducerea și comunicarea, sub forma unei aprecieri a rezultatului evaluării.

Criteriile de evaluare

Cercetările în domeniul educației demonstrează că evaluarea eficientă necesită existența unor obiective clare și specifice, folosirea criteriilor explicite, pentru ca profesorii să-și formuleze aprecierile, asigurându-se o coerență între sarcinile evaluate și criteriile de evaluare. În majoritatea țărilor europene, programele de studii elaborate de autoritățile centrale de învățământ definesc obiectivele de învățare sau competențele care trebuie atinse de elevi. Profesorii au deci responsabilitatea de a construi criterii

de evaluare pe baza descrierilor acestor obiective. Această situație se regăsește în mai multe țări, în special în Cehia, Spania, Grecia, Letonia și Portugalia.

În peste două treimi din sistemele de învățământ nu există criterii de evaluare a studierii disciplinelor artistice puse la dispoziția cadrelor didactice de către autoritățile centrale de învățământ. Astfel, profesorii trebuie să elaboreze ei înșiși, sau în colaborare cu colegii, criteriile de evaluare. Totodată, acest tip de exercițiu necesită abilități speciale din partea profesorilor.

În Danemarca, există criterii de evaluare definite de autoritățile centrale de învățământ doar pentru anii 8 și 9, în baza cărora pot fi susținute examenele la disciplinele artistice. Pentru ceilalți ani, cadrele didactice realizează evaluarea pe baza obiectivelor comune, definite pentru fiecare an de studii în care se predau aceste discipline. De exemplu, unul dintre obiectivele de învățare ale educației artistice pentru anul 8 este „stăpânirea unei game largi de tehnici legate de design”. Baremul de performanță are 7 niveluri acoperite de scoruri cuprinse între -3 și +12. Nivelul al 4-lea se potrivește descrierii „elevul folosește instrumente și tehnici cu o oarecare incertitudine”. Nivelul al 7-ea corespunde aprecierii „elevul demonstrează cunoștințe considerabile în utilizarea diferitelor instrumente și tehnici, precum și o cunoaștere solidă a materialelor și tehnicilor care pot fi utilizate”. Nivelul 12 include prevederea „elevul demonstrează încredere în utilizarea diferitelor instrumente și tehnici” și este considerat ca excelent [2].

În Malta, criteriile de evaluare constau într-o serie de parametri grupați pe categorii, cărora le este asociată o scară de valori. Evaluarea disciplinelor artistice se referă numai la elevii de la nivelul 2, care studiază opțional arta și designul. În plus, este mai presus de toate pictura și desenul, considerate a fi practici artistice de bază, care sunt evaluate. Sunt două serii de parametri: primul are ca scop evaluarea lucrărilor realizate de elevi pe baza unei teme care le-a fost dată; al doilea - ceea ce sunt capabili să re(producă) din ceva ce li se cere să observe. Parametrii primei serii sunt în număr de șapte, grupați în patru categorii (investigație, experimentare, documentare, producție) și includ, de exemplu, unele sugestii: „lucrarea prezentată mărturisește căutarea de surse vizuale sau de altă natură de informare”. Al doilea conține cinci parametri, inclusiv „redarea efectivă a formei”, „reprezentarea luminii și umbrei datorită diferitelor tonuri”.

În Slovenia, obiectivele de predare, definite pentru fiecare an în care sunt predate disciplinele artis-

tice, sunt defalcate mai precis în rezultatele învățării (scopuri de realizare). De exemplu, în clasa a cincea, unul dintre obiectivele didactice pentru artele vizuale este ca „elevii să cunoască terminologia operelor de artă din domeniul graficii, arhitecturii, desenului, picturii și sculpturii, precum și exemple din natură și mediu”. Acest obiectiv include 14 rezultate ale învățării. Diferitele niveluri de performanță sunt atribuite pe baza numărului de rezultate obținute. În primii trei ani, există trei niveluri de performanță. După aceea, sunt utilizate cinci niveluri. În acest caz, nota „trei” (bine) înseamnă că elevii au atins aproximativ jumătate din rezultatele învățării [6, p.p. 17-18].

În Finlanda, pe lângă obiectivele și conținuturile principale definite pentru cele două etape (clasele 1-4 și 5-9) determinate pentru educația artistică, programul de studii oferă o descriere a bunei performanțe pentru sfârșitul claselor 4 și 9. Aceste performanțe corespund notei „8” atunci când se utilizează o scală numerică. Aceste descrieri sunt folosite de profesori ca reper. În muzică, un exemplu de performanță bună la sfârșitul clasei a patra este „a ști să-și folosească vocea pentru a putea cânta la unison cu ceilalți”. La sfârșitul anului al IX-lea, este vorba de „a participa la un ansamblu vocal și de a ști să cânte, urmând o linie melodică și în ritm”.

În Regatul Unit (Anglia și Țara Galilor), programa pentru fiecare materie de artă predată are o scală de performanță cu opt niveluri care descrie gama de cunoștințe, abilități și înțelegeri așteptate de la elevii cu vârste cuprinse între 5 și 14 ani. Există un al nouălea nivel pentru performanță excepțională. Sunt stabilite așteptări pentru diferite grupe de vârstă și un elev tipic ar trebui să treacă de la un nivel la altul la fiecare doi ani. Această abordare permite părinților și școlii să compare progresul unui anumit elev cu ceea ce este tipic pentru un copil de-al său propriu sau de aceeași vârstă cu el, și, în același timp, recunoaște că copiii se dezvoltă în ritmuri diferite.

În Regatul Unit (Scoția), la disciplina „artă și design”, de exemplu, curriculumul prevede cinci niveluri care acoperă gama de performanțe așteptate de la elevii cu vârsta cuprinsă între 3 și 15 ani. Programul definește un set de obiective de învățare la diferite niveluri. „Am libertatea de a descoperi și alege diferite moduri de a crea imagini și obiecte folosind o varietate de materiale” este una dintre ele și această descriere corespunde primului nivel. Descrierea corespunzătoare pentru al treilea nivel este: „Am experimentat utilizând o gamă largă de medii și tehnologii, pentru a crea imagini și obiecte

folosind înțelegerea proprietăților lor”. Un exemplu al celui de-al patrulea nivel este „Am continuat să experimentez cu o serie de medii și tehnologii, mânuindu-le cu control și încredere pentru a crea imagini și obiecte. Pot aplica înțelegerea proprietăților și tehnicilor media la sarcini specifice”. Trebuie remarcat faptul că nu toate obiectivele de învățare au cinci niveluri diferite, deoarece unele dintre aceste obiective se aplică peste granițele de nivel.

Scale de evaluare

Cu excepția Regatului Unit (Scoția), toate țările care definesc criteriile de evaluare (Figura 1), precizează și scalele de evaluare care ar trebui utilizate. Pe lângă aceste șapte țări, există alte 16 țări în care autoritățile centrale ale educației emit recomandări în acest domeniu.

La nivel primar, cel mai frecvent scenariu este utilizarea comentariilor verbale. În aproape jumătate dintre țările în care această practică este utilizată, și anume Estonia, Grecia, Letonia, Polonia și Portugalia, această situație privește doar primii ani de nivel primar. Pentru profesor, este vorba de a exprima o apreciere generală a muncii elevului, fără a o situa pe o scală de măsurare. Cu toate acestea, acest tip de abordare nu este niciodată recomandat la nivel secundar, cu excepția Finlandei, unde comentariile verbale și scalele numerice ale notelor sunt recomandate pentru acest nivel.

Scale de evaluare verbală (de ex. „nesatisfăcător, satisfăcător, bine, foarte bine, excelent”) care se găsesc, de asemenea, doar la nivelul 1, există doar în Spania, România, Slovenia și Liechtenstein.

Scalele de calificare numerice, care sunt cele mai frecvente la nivelul secundar, sunt destul de variabile. În mai mult de jumătate dintre țările în care aceste scale sunt utilizate la nivelul , acesta au fost utilizate doar în ultimii ani. Mai mult, o scală care conține același număr de grade poate împărți gama de performanțe posibile într-un mod foarte diferit. Este caracteristic pentru Spania și România, de exemplu, unde se folosește aceeași scală de 10 grade, dar unde valorile atribuite fiecăruia dintre aceste grade sunt diferite.

Doar Cipru și Suedia, la nivelul 2, și Grecia, la nivelul 1, utilizează o scală de calificare alfabetică. În Regatul Unit (Anglia și Țara Galilor), profesorii, în conformitate cu politicile și strategiile definite în cadrul școlii, pot folosi scalele de evaluare pe care le doresc. Cu toate acestea, la sfârșitul fiecărei etape cheie, ei trebuie să ofere părinților o evaluare a muncii lor pe baza scalei descriptive a nivelurilor [2].

Figura 1. Scale de notare: definiții și valori. Nivel 1 și 2

Țara	Nivel 1	Nivel 2
CZ/Cehia	Fără notare	1 (excelent), 2 (foarte bine), 3 (bine), 4 (satisfăcător), 5 (nesatisfăcător)
DK/Danemarca	Fără notare	Clasa 7: fără notare; Clasele 8 și 9: 12 (excelent), 10 (foarte bine), 7 (bine), 4 (trecătoare), 2 (satisfăcătoare), 0 (nesatisfăcătoare), -3 (neacceptată)
DE/Germania	1 (foarte bine), 2 (bine), 3 (satisfăcător), 4 (adecvat), 5 (reduc), 6 (foarte redus)	
EE/Estonia	1 (slab), 2 (reduc), 3 (satisfăcător), 4 (bine), 5 (foarte bine)	
EL/Grecia	Clasele 1 și 2: fără note; Clasele 3 și 4: A (excelent), B (foarte bine), Γ (bine), Δ (aproximativ bine); Clasele 5 și 6: excelent (9-10), foarte bine (7-8), bine (5-6), aproximativ bine (4-1)	1-9 (neadecvat), 10 (suficient), 10-12,5 (trecător), 12,5-15,5 (bine), 15,5-18,5 (foarte bine), 18,5-20 (excelent).
ES/Spania	Nesatisfăcător, satisfăcător, bun, foarte bun, excelent	1-4 (nesatisfăcător), 5 (satisfăcător), 6 (bine), 7-8 (foarte bine), 9-10 (excelent)
CY/Cipru	Fără notare	A (20-19), B (18-16), C (15-13), D (12-10) și E (9 sau mai puțin, ceea ce constituie un eșec)
LV/Letonia	Clasele 1-4: nu se aplică Clasele 5-6: 1 (extrem de redus), 2 (foarte redus), 3 (slab), 4 (aproape satisfăcător), 5 (satisfăcător), 6 (aproape bine), 7 (bine), 8 (foarte bine), 9 (excelent), 10 (remarcabil)	1 (extrem de redus), 2 (foarte redus), 3 (slab), 4 (aproape satisfăcător), 5 (satisfăcător), 6 (aproape bine), 7 (bine), 8 (foarte bine), 9 (excelent), 10 (remarcabil)
LT/ Lituania	Fără notare	10 (excelent), 9 (foarte bine), 8 (bine), 7 (foarte satisfăcător), (satisfăcător), 5 (suficient), 4 (insuficient), (nesatisfăcător), 2 (rău), 1 (foarte rău)
LU/ Luxemburg		1-29 (note insuficiente), 30-60 (note suficiente)
HU/ Ungaria	Fără notare	1 (nesatisfăcător), 2 (satisfăcător, adecvat), (medie), 4 (bine), 5 (excelent)
MT/ Malta	Fără notare	1-19 (nesatisfăcător), 20-39 (satisfăcător), 40-59 (bine), 60-79 (foarte bine), 80-100 (excelent)
AT/Austria	Fără notare	5 (neadecvat), 4 (adecvat), 3 (satisfăcător), 2 (bine), 1 (foarte bine)
PL/Polonia	Anii 1-3: fără notare Anii 4-6: 6 (excelent), 5 (foarte bine), 4 (bine), 3 (satisfăcător), 2 (suficient), 1 (eșuat)	6 (excelent), 5 (foarte bine), 4 (bine), 3 (satisfăcător), 2 (suficient), 1 (eșuat)
PT/Portugalia	Anii 1-4: nu se aplică Anii 5-6: 1 (foarte nesatisfăcător), 2 (nesatisfăcător), 3 (satisfăcător), 4 (bine), 5 (foarte bine sau excelent)	1 (foarte nesatisfăcător), 2 (nesatisfăcător), 3 (satisfăcător), 4 (bine), 5 (foarte bine sau excelent)
RO/România	Foarte bine, bine, suficient, insuficient	1-3 (folosit pentru a penaliza problemele comportamentale), 4 (insuficient), 5-10 (suficient)
SI/Slovenia	Anii 1-3: realizat, parțial realizat, Anii 4-5: 1 (eșuat), 2 (procesat), 3 (bine), 4 (foarte bine),	1 (eșuat), 2 (reușit), 3 (bine), 4 (foarte bine), 5 (excelent)
FI/Finlanda		10 (excelent), 9 (foarte bine), 8 (bine), 7 (mediu), 6 (corect), 5 (slab), 4 (eșec)
UK- ENG/ WLS/ Regatul Unit - Anglia, Țara Galilor		8 niveluri de descriere + un nivel care descrie performanțe excepționale
LI/Liechtenstein	Standard ridicat, mediu, de bază, nu ajunge la nivelul de bază	6 (excelent), 5 (bine), 4 (suficient), 3 (insuficient), 2 (scăzut), 1 (foarte scăzut)
NO/Norvegia	Fără notare	6 (competențe foarte înalte în domeniu) – 1 (calificare foarte scăzută în domeniu)

În concluzii menționăm că educația artistică și culturală este o componentă indispensabilă a sistemului de învățământ școlar și extrașcolar din țările

europene. Mai mult chiar, în majoritatea statelor se stimulează colaborarea școlilor cu mediul extrașcolar, în special cel artistic și cultural.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. BAMFORD A. *L'éducation artistique dans le monde*, Revue internationale d'éducation de Sèvres, n° 42, septembre 2006.
2. *L'éducation artistique et culturelle en Europe*, http://publications.europa.eu/resource/cellar/4cc49f74-205e-4785-89e4-6490fb589d62.0003.01/DOC_1
3. *L'évaluation de la politique d'éducation artistique et culturelle: quelles modalités, quels indicateurs?* Rapport Nr. 217-059, aout, 2017, <https://www.education.gouv.fr/l-evaluation-de-la-politique-d-education-artistique-et-culturelle-quelles-modalites-queles-3041>
4. MIHAILESCU A. *Cultură și educație: Accente, percepții, aplicații*. București: Editura Universitară, 2016.
5. *Non-formal and Informal Education in Europe* / René Clarijs (ed.). – Prague: EAICY, 2005.
6. WALLON E. *L'éducation artistique*, in *Politiques et pratiques de la culture* (dir. Philippe Poirrier), La Documentation française, coll. Les Notices, 2016.
7. МОЛОКОВ Д. С. Зарубежный опыт предоставления услуг в сфере дополнительного образования детей. In: *Ярославский педагогический вестник* – 2013 – № 1 – Том II (Психолого-педагогические науки).